

Stadsarchief

■ Nieuwe archivaris in functie

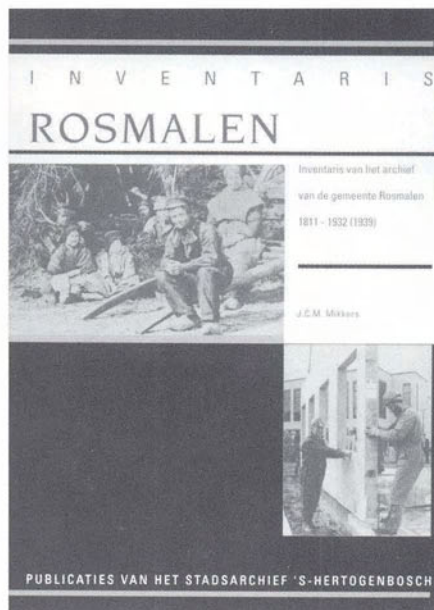
Op 1 november jl. is de nieuwe, in juli door de Gemeenteraad benoemde, gemeente archivaris, drs. R.C. Hage, in functie getreden. De heer Hage werkte tot 1 november bij Proffile BV, een particulier bedrijf dat zich bezig houdt met alle facetten van het archiefbeheer en zijn diensten aanbiedt aan overheid, semi-overheid en bedrijfsleven. De nieuwe archivaris is de tiende in successie sedert 1841, toen de Bossche Raad besloot dr. C.R. Hermans te benoemen tot 'archivarius'. De heer Hage studeerde geschiedenis, culturele antropologie en rechten aan de universiteit van Groningen. Soms lijkt het wel, alsof de steden 's-Hertogenbosch en Groningen iets met elkaar hebben als het om archieven gaat. De vorige archivaris, drs. Looper, ging eind vorig jaar naar Groningen, het Groningse gemeentearchief wordt geleid door een geboren Bosschenaar, drs. J. van den Broek, en de huidige gemeentearchivaris is geboren in ... Groningen.

■ Rosmalens erfgoed beter toegankelijk

Rosmalen kan er zich op beroemen ouder te zijn dan 's-Hertogenbosch, de stad waarmee de gemeente Rosmalen per 1 januari 1996 fuseerde. In het jaar 815 schonk een zekere Alfger grond in "Rosmalla" aan de in Duitsland gelegen abdij van Lorsch. In later tijd horen we niets meer van Lorsch, wel van het waterschap Van der Eigen dat in 1309 van hertog Jan II zijn 'kaart' krijgt. Eeuwenlang bleef Rosmalen een dorp waar de bewoners leefden van wat de grond hen opleverde. Het dorp was niet vaak in het nieuws of het moest de zoveelste watersnood zijn. De bewoners, voornamelijk boeren, hadden het niet gemakkelijk getuige de uitspraak "Rosmalen is een ellendig land. 's Winters in het water en 's zomers in het zand". Op 31 december 1896 telde de gemeente Rosmalen 3.305 inwoners. De gemeentebegroting sloot met een totaal aan uitgaven van ruim fl. 11.000. Het Algemeen Armbestuur, de voorloper van de Sociale Dienst, had nog eens bijna fl. 2.000 nodig, oftewel bijna 60 cent per inwoner.

In de raadsvergadering van 21 juli 1896 kwam aan de orde of er een vergunning

moest worden verleend voor de aanleg van een telefoonlijn langs de tramweg die liep van 's-Hertogenbosch via Hintham naar Berlicum. De Raad vond het best als het de gemeente maar geen geld zou kosten, "daar de gemeente zelf er niet heel veel belang bij heeft wijl we hier in dat opzicht geholpen zijn door de telegraaf langs 't spoor". In dat jaar werd ook een gemeentedokter benoemd in de persoon van dr. Aloysius Gysen. Zijn jaarwedde bedroeg fl. 850 per jaar. Daarvoor moest hij gratis alle armen behandelen, de doodschouw verrichten en de

nieuw aan te stellen schutters keuren. Een paar maanden later nam hij alweer ontslag. De schutters waren vanwege de gemeente belast met het opsluiten van loslopend vee waarvoor niet was betaald. Aan het onderwijs werd het nodige besteed: er waren 3 openbare en 1 bijzondere lagere school met in totaal 9 leerkrachten. Wie verder wilde leren, moest elders schoolgaan. In dat jaar werden 9 personen besmet met pokken, van wie er twee aan de ziekte bezweken. Dit soort kleurrijke bijzonderheden zijn te vinden in het gemeentearchief dat sedert 1 januari jl. op het Stadsarchief in 's-Hertogenbosch wordt bewaard en door iedereen kan worden geraadpleegd. In 1896 was het archief nog niet geïnventariseerd. Honderd jaar later wordt deze 'ereschuld' alsnog terugbetaald. Jan Mikkers, verbonden aan het Streekarchivariaat Langs Aa en Dommel en inventarisator van reeds vele gemeentearchieven in deze streek, inventariseerde het archief van de voormalige gemeente voor de periode 1811-1932. Dit stukje Rosmalens erfgoed krijgt daarmee de aandacht die het verdient. Het archief is goed bewaard gebleven en geeft een treffend beeld van het functioneren van een klei-

nere gemeente in Noord-Brabant. In een tweetal bijlagen wordt een specificatie gegeven van alle bouw- en hinderwetvergunningen die vanaf ca. 1900 in behandeling zijn geweest.

Op woensdag 13 november 1996 werd het eerste exemplaar van deze gedrukte inventaris aangeboden aan wethouder en loco-burgemeester M.J. van Grunsven, zelf bewoner van Rosmalen en bij de verkiezingen van 1995 lijsttrekker van de partij Rosmalens Belang. Het boekwerk telt ruim 170 bladzijden en is in de boekhandel en aan de balie van het Stadsarchief te koop voor fl. 37,50.

■ Nadere toegang gemeentearchief Rosmalen

Dhr. Ketelaars uit Rosmalen en een vertrouwde bezoeker van onze studiezaal was zo vriendelijk ons een door hem gemaakte index te schenken van de katholieke dopen van Rosmalen over de periode 1719-1810. Het kaartsysteem is opgesteld in de studiezaal en bevat per doop de volgende gegevens: voor- en achternaam, datum van de doop, namen van de vader en moeder en de vindplaats. Op de achterzijde van het kaartje is een fotokopie geplakt van de betreffende passage uit het origineel.

■ Archief Godshuizen 1950-1989

In oktober 1996 werd de sanering van het archief van de Godshuizen over de periode 1950-1989 afgerond. In 1991 werden de archieven van vóór 1950 al in bruikleen gegeven aan het Stadsarchief. De archieven van na die datum bleven voorlopig achter op het Muntelbolwerk, in het vroegere St. Jozefhuis. Door Deetje Dielis en Bennie Blom is nu ook dit bestand bewerkt. In totaal is 24% van de stukken geselecteerd voor permanente bewaring. De rest, 76%, is vernietigd omdat deze stukken van geen of onvoldoende belang waren voor de bedrijfsvoering, de recht- en bewijszoekende burger of de geschiedbeoefening. In de media wordt vaak geschermd met veel hogere vernietigingspercentages. Zo hoort men vaak beweren dat wel 99% de oven ingaat en dat zoiets ook zou moeten. De praktijk ziet er heel anders uit, zoals uit het bovenstaande blijkt.

Ton Kappelhof
hoofd archieven ■